

Μητροπολίτου Αργολίδος
Νεκταρίου

ΔΙΨΑ ΖΩΗΣ, ΔΙΨΑ ΘΕΟΥ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2020

ΔΙΨΑ ΖΩΗΣ, ΔΙΨΑ ΘΕΟΥ*

*ομιλία που εκφωνήθηκε την 30^η Ιανουαρίου 2020

από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Αργολίδος κ. Νεκτάριο

στην εκπαιδευτική κοινότητα της Ι. Μητροπόλεως

Σε μια σελίδα παλαιότερου βιβλίου των θρησκευτικών της Β΄ Λυκείου υπάρχει ένα κείμενο που προέρχεται από ένα ροκ μινιμουζίκαλ και στο οποίο περιέχεται μια πολύ δυνατή κραυγή αγωνίας. Διαβάζω μερικούς στίχους: “Ποῦ πηγαίνω άραγε;... ποῦ τάχα είναι αυτό το κάτι, ποῦ είναι αυτός ο κάποιος που θα μου πει γιατί ζω, γιατί πεθαίνω;”

Με βάση τους στίχους αυτούς και τα βασανιστικά ερωτήματα που τίθενται-και αφορούν πιστεύω όλους μας- θα ήθελα να διατυπώσω κάποιες πιο συγκεκριμένες ερωτήσεις:

Τι είναι αυτό που η ανθρώπινη ύπαρξη φαίνεται κατά βάθος πάντα να αναζητάει, άσχετα αν τις περισσότερες φορές αποτυγχάνει στην ανακάλυψη του; Που βρίσκεται αυτό που συχνά αποκαλούμε κέντρο της ζωής ή κατ’ άλλους νόημα της ζωής και της ύπαρξης, στο όνομα του οποίου στρατιές ολόκληρες ανθρώπων που αναζητούσαν κάτι αυθεντικά αληθινό, θυσίαζαν την ίδια τους τη ζωή; Τι είναι πάλι αυτό που οι γνήσιοι ποιητές, φιλόσοφοι, στοχαστές αλλά και οι μεγάλοι καλλιτέχνες έμπαιναν στην οδυνηρή περιπέτεια της αναζήτησής του και που στα έργα τους, που έχουν το χαρακτήρα του κλασσικού, αποτυπώνεται έκδηλα η εμπειρία της περιπέτειας τους; Υπάρχει άραγε αυτό που ψάχνουν ή είναι χίμαιρα; Αλλά αν δεν υπάρχει πως και γιατί το αναζητά κανείς; Ποτέ κανείς δεν έβαλε σε κίνδυνο την ίδια του τη ζωή αν δεν είχε μια εσωτερική βεβαιότητα γι’ αυτό που αναζητούσε, σε πείσμα της λογικής που του διαβεβαίωνε για το αντίθετο.

Σ' αυτήν ακριβώς τη βεβαιότητα που δεν αποδεικνύεται ορατά, στηρίχτηκαν άμετρητοι άνθρωποι στο παρελθόν, αλλά και τώρα ακόμη, για να αποστασιοποιηθούν από τα πράγματα του κόσμου που τους εγκλώβιζαν και να φύγουν σε αναζήτηση του "πολύτιμου μαργαρίτη".

Αυτό ακριβώς που έκαναν ο Βασίλειος, ο Γρηγόριος και Ιωάννης που τιμάμε σήμερα. Και για να το πούμε πιο απλά: όλοι αυτοί που περιγράψαμε παραπάνω έχουν ένα κοινό σημείο: δίψασαν μετά πάθους για μια ζωή πληρότητας.

Την έκφραση "δίψα για ζωή", την ακούμε καθημερινά, ωστόσο κάτι άλλο έχουμε στο νου μας οι περισσότεροι. Είναι μάλλον η τάση για ικανοποίηση και παράδοσή μας στα εγωκεντρικά πάθη, τα πάθη αυτά που εξαφανίζουν τον άλλο από μπροστά μας, γιατί μόνο το εγώ κυριαρχεί. Αλλά αυτό, το μόνο που συνιστά είναι μια σκέτη συνθηκολόγηση με τις φυσικές επιθυμίες και όχι ένα ξεπέρασμα του εγώ, που το γνήσια διψασμένο πάθος αναζητά.

Ο σύγχρονος άνθρωπος δείχνει κι αυτός ν' αναζητά. Τρώγεται με τα ρούχα του. "Αδημονεί να ζήσει και ανυπομονεί να αισθανθεί" κατά την έκφραση κορυφαίου στοχαστή. Θέλει να τα κάνει όλα. Κινείται διαρκώς σε χώρους διαμετρικά αντίθετους μεταξύ τους γιατί δεν θέλει σε τίποτα να υστερεί. Η ανάγκη τον πιέζει να ζήσει όσα περισσότερα μπορεί. Παθαίνει κατάθλιψη όταν νιώθει ότι οι άλλοι έχουν τη δυνατότητα να έχουν περισσότερες εμπειρίες, γιατί οι Σειρήνες με τη σαγηνευτική τους μελωδία μάς πείθουν ότι και θέλουμε και μπορούμε όλα να τα έχουμε στο πιάτο μας. Οι Σειρήνες θριαμβευτικά πλέον μας τονίζουν: Καταφέραμε επιτέλους να βρούμε τρόπο να σας ικανοποιήσουμε όλα τα γούστα...

Δυστυχώς όμως για μας, οι Σειρήνες αυτές ποτέ δεν μας πληροφορούν για το τι γίνεται μετά. Για το κόστος δηλαδή. Έπαιξαν και κέρδισαν ποντάροντας στη δίψα μας, ό,τι πιο ιερό έχουμε, εμάς όμως μας άφησαν ζωντανά πτώματα. Ένας σωρός από κόκκαλα. Όπως στις Σειρήνες της Οδύσσειας που υπόσχονταν πολλά στο δεμένο Οδυσσέα, πλήν όμως η εκπλήρωση αυτής της υπόσχεσης ισοδυναμούσε μ' ένα μάτσο κόκκαλα που βρίσκονταν πλάι τους. Ο Όμηρος αιώνες νωρίτερα μιλάει πολύ πιο σύγχρονα από τον πλέον εκσυγχρονισμένο άνθρωπο του σήμερα.

Ας κρατήσουμε όμως και τη θετική πλευρά, την επιθυμία δηλαδή να τα έχει όλα ο άνθρωπος. Πολύ απλά, τα λίγα δεν μας αρκούν, δεν είναι στη φύση μας.

“ Ο άνθρωπος είναι ένα άχρηστο πάθος”. Μέσα σ’ αυτή την αρκετά απαισιόδοξη έκφραση του μεγάλου φιλοσόφου J.P. Sartre κρύβονται πολύ μεγάλες αλήθειες. Κατ’ αρχήν η αναγνώριση από τον ίδιο τον φιλόσοφο του έμφυτου πάθους ή δίψας που υπάρχει στο καθένα μας. Αξίζει να το τονίσουμε γιατί φαίνεται να το αγνοούμε. Υπάρχουν δύο τύποι ανθρώπων. Αυτοί που συνειδητά ή ασυνείδητα αγνοούν ή αρνούνται την ύπαρξη αυτού του πάθους και αυτοί που το αναγνωρίζουν ως απόλυτα υπαρκτό. Όσοι ανήκουν στην πρώτη κατηγορία προγραμματίζουν τον εαυτό τους ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες της στιγμής και αρκούνται ή φαίνεται να αρκούνται σ’ αυτές. Τολμώ να πω πως οι άνθρωποι αυτής της κατηγορίας, που είναι οι περισσότεροι, χαρακτηρίζονται από μια τραγική έλλειψη διάθεσης για πραγματική ζωή, τη ζωή του Πνεύματος γενικότερα, αδιαφορία για ό, τι γίνεται έξω απ’ αυτούς και ένα θανατερό βόλεμα. Είναι αυτοί που η όποια επικοινωνία και επαφή μαζί τους γίνεται ανυπόφορα πληκτική.

Υπάρχει όμως και η άλλη κατηγορία των ανθρώπων εκείνων που αναγνωρίζουν τη ύπαρξη της εσωτερικής τους δίψας και κάνουν ό,τι μπορούν για να την ικανοποιήσουν. Μπορεί πολλές φορές να διαλέγουν λάθος κατεύθυνση στην πορεία του ξεδιψάσματος, μένουν όμως με την ικανοποίηση του ταξιδιού. Τουλάχιστον αυτοί μπορούν να ονειρεύονται και να ταξιδεύουν προς την Ιθάκη. Ίσως και να κρύβει μια απογοήτευση η πορεία, όταν δεν καταλήγει στο ποθούμενο- ίσως και να ναι αυτό το αίσθημα της ανολοκλήρωτης επιθυμίας που ο Σαρτρ αποκαλεί “άχρηστο πάθος”. Έχεις πάθος για ζωή, για κάτι αυθεντικά μεγάλο και απόλυτο, αλλά τελικά διαπιστώνεις πως όλ’ αυτά δεν βρίσκουν ανταπόκριση έξω από σένα. Πολλοί είναι αυτοί οι ανήσυχοι πραγματικά αναζητητές που βίωσαν την απογοήτευση του μη ερχομού αυτού που ποθούσαν και στα έργα που άφησαν διακρίνεται καθαρά αυτή η πικρία, η απογοήτευση αλλά και η νοσταλγία. Και εδώ είναι το παράδοξο. Γιατί, νοσταλγείς πάντα κάτι που είχες και μια δεδομένη στιγμή το έχασες. Πώς ερμηνεύεται όμως η νοσταλγία για αυτό που δεν έζησες ποτέ σου; Έχω την εντύπωση πως κάτι μεταφυσικό κρύβεται σ’ αυτό το βίωμα. Αν δεχτούμε το αυτονόητο, πως η ανθρώπινη φύση είναι κοινή σε όλους, τότε ο,τιδήποτε συμβαίνει σε έναν

από αυτούς που μετέχουν στην ανθρώπινη φύση συμβαίνει ταυτόχρονα σε όλους. Η διαφορά βρίσκεται στο ότι αυτός το αναγνώρισε, το έψαξε και βρήκε τον τρόπο, διαθέτοντας και το κατάλληλο χάρισμα να το διατυπώσει. Οι άλλοι απλώς μετέχουμε εν μέρει σ' αυτό που ο ίδιος ανακάλυψε. Η κοινότητα όμως της φύσης μας, μάς κάνει όλους να δονούμαστε από κάποια εσωτερική διέγερση που αυτός πρώτος είχε το κουράγιο να ανακινήσει. Απλό παράδειγμα είναι η συγκίνηση που σου προκαλεί ένα ποίημα και η αυθόρμητη έκφραση: “ Μίλησε στη καρδιά μου”!!! Με άλλα λόγια: αν δεν υπήρχε ήδη στην καρδιά μου δεν θα μιλούσε σ' αυτήν...

Ο ιερός Αυγουστίνος κάποτε που είχε έντονα την αίσθηση της παρουσίας του Θεού στη ζωή του, είχε διατυπώσει τη χαρά και τη βεβαιότητα του με την εξής έκφραση: “Μας έπλασες για Σένα Κύριε, και δεν θα ησυχάσει η καρδιά μας έως ότου αναπαυθεί σε Σένα.” Η έκφραση του αυτή δείχνει με σαφήνεια, πιστεύω, αυτό που επιχειρούμε να εννοήσουμε. Το κτίσμα πάντοτε αναζητά το Δημιουργό του και τότε μόνο αναπαύεται, όταν βρεθεί κοντά Του. Θα ήθελα ακόμη να σημειώσω εδώ, πως ο Αυγουστίνος, είχε παραδοθεί ολότελα στις μικροχαρές και ηδονές του κόσμου τούτου. Ένωθε το αδιέξοδο, ένωθε το κενό, αλλά δεν ήθελε να ξεφύγει, να γυρίσει στο Θεό. «Θέλω», έλεγε, «αλλά όχι ακόμη». Όταν είχε γίνει η μεγάλη ανατροπή στη ζωή του, κοίταζε τα χαμένα χρόνια και οικτίριζε τον εαυτό του λέγοντας με παράπονο: «Αργά σε γνώρισα, Θεέ μου, πολύ αργά».

Η δίψα μας λαχταράει την ικανοποίησή της μόνο σε κάτι που δεν είναι σχετικό και μερικό. Ζητάμε το απόλυτο, δεν μας αρκούν οι μερικότητες. Η ζωή μας είναι γεμάτη από αποσπασματικές απολαύσεις. Δεν έχουν το χαρακτήρα του κακού αυτές οι απολαύσεις – κάθε άλλο- είναι όμως πολύ λίγες. “Καλό αλλά λίγο” συνηθίζουμε να λέμε. Μια ζωή με τόσο λιγοστό ξεδίπασμα μάλλον γίνεται ένα μαρτύριο, παρά συνοδεύεται από ένα αίσθημα πληρότητας. Κι αν επιμένουμε να πείσουμε τους εαυτούς μας πως αυτή είναι η ζωή και σ' αυτό το αποσπασματικό εξαντλείται, κάτι μέσα μας εξανίσταται και διαμαρτύρεται. Ίσως να διαμαρτύρεται για το λιγοστό, ενώ μέσα του νιώθει ότι για άλλα πολύ περισσότερα πράγματα είναι πλασμένος. Στ' αλήθεια, κάτι μεταφυσικό θαρρώ πώς υπάρχει εδώ πέρα. « Η πείνα και η δίψα μου είναι η αίσθηση του Θεού που έρχεται. Ο Θεός είναι ο ερχόμενος, ο αδιάκοπα ερχόμενος...» διαβεβαιώνει ένας σύγχρονος

θεολόγος και συμπληρώνει: « μια πορεία με τόσο λιγοστό Θεό είναι ένα αβάσταχτο μαρτύριο πείνας και δίψας».

Αν πράγματι ο άνθρωπος είναι πλασμένος από το Θεό- κατ' εικόνα Θεού- τότε μόνο σ' Αυτόν βρίσκει το νόημά του. Αν ο Θεός είναι το απόλυτο Ον, τότε ο άνθρωπος ως φθαρτό και πεπερασμένο ον, μόνο στο Θεό βρίσκει την πληρότητα του. Έχω την πεποίθηση πως δεν είναι αυτό μια σκέτη θεωρητική υπόθεση. Αν κοιτάξει προσεκτικά κανείς τη ζωή των Τριών Ιεραρχών και όλων των αγίων αλλά και των απλών πιστών νομίζω πως θα συμφωνήσει στο γεγονός ότι, όταν η αναζήτηση και αγωνία τους βρήκαν διέξοδο στη σχέση τους με το Θεό, τότε η αλλαγή στη ζωή τους υπήρξε δραματική. Όλα τα υπόλοιπα απέκτησαν ασήμαντο χαρακτήρα, και δόθηκαν ψυχή τε και σώματι στο «Ένα ούτινος εστί χρεία». Ο Μέγας Βασίλειος και ο Γρηγόριος Θεολόγος για παράδειγμα, γνωρίζουμε από την ιστορία, πως ήταν βαθύτατοι γνώστες της Ελληνικής φιλοσοφίας και πως η καριέρα τους ως φιλοσόφων και ρητόρων στην εποχή τους προμηνυόταν εξόχως λαμπρή. Έκαναν τους δασκάλους και τους συγγενείς τους να νιώθουν υπερήφανοι γι' αυτούς. Γνωρίζουμε όμως ότι, εν μια νυκτί οι μεγάλοι αυτοί άντρες απέρριψαν τα επερχόμενα μεγαλεία ποθώντας εξαιρετικά κάτι ανήκουστο. Και οι δυο τους προτίμησαν για αρκετό χρονικό διάστημα την αυτοεξαφάνιση και αυτοεγκατάλειψή τους σε άγριους και αφιλόξενους τόπους με μοναδικό κίνητρο της σχέσης τους με το Θεό. Γιατί άραγε το έκαναν αυτό; Το αρχικό ερώτημα ξανατίθεται. Η βιωτή και το έργο τους μας πείθουν πως ανακάλυψαν πράγματι τον “πολύτιμο μαργαρίτη”, δηλαδή το ποθούμενο.

Τι να σου κάνουν τέλος πάντων τα imitation κοσμήματα όταν εσύ διαθέτεις το κορυφαίο και αυθεντικό; Τι να σου κάνουν λοιπόν τα πολλά αλλά λίγα, όταν έχεις το Ένα και Απόλυτο; Εκεί βρίσκει πάτημα η ανθρώπινη λαχτάρα όταν, κόντρα στη λογική του κόσμου, παρατάει τα πάντα και προκρίνει το παράλογο. Εγκαταλείπεται στον Ένα και Μοναδικό. “Έλθέ ο μόνος προς μόνον, ότι μόνος ειμί καθάπερ οράς” κραυγάζει ο Άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος.

Άκουγα τελευταία την ιστορία ενός νέου ανθρώπου και διαπίστωσα ακόμα μια φορά το κοινό σημείο που συναντά κανείς σ' αυτούς τους λίγους που είναι σε θέση να το αναγνωρίζουν.

Το κοινό σημείο των ανθρώπων αυτών είναι η αποταγή και αποκήρυξη των πάντων, αυτών δηλαδή που οι υπόλοιποι θεωρούμε τα πλέον αναγκαία και απαραίτητα. Από την Αμερική που βρισκόταν έχοντας ένα σπουδαίο επάγγελμα με αξιόλογη καριέρα και μεγάλη περιουσία, σπρωγμένος από μια ακατανίκητη επιθυμία- λέγε δίψα καλύτερα- πήγε στους Αγίους Τόπους σ' ένα Μοναστήρι. Έμεινε λίγο καιρό και μετά από ένα μήνα περίπου διαμονής του σ' αυτό, στέλνει ένα γράμμα στους δικούς του με το οποίο ξεκαθαρίζει τη θέση του: Δεν θέλει να του ανήκει τίποτα απ' ό,τι θεωρεί και είναι δικό του, όλα τα χαρίζει, το μόνο που θέλει είναι να παραμείνει διαβίου στο μοναστήρι αυτό. Παράλογο τω όντι. Η λογική μας εξεγείρεται δεν το ανέχεται και δεν το αντέχει. Για κάποιους όμως που θεωρούν πολύ φυσική την κίνηση αυτή, το άκουσμα και μόνο της είδησης όχι μόνο τους χαροποιεί αλλά και τους ανακινεί τη λησμονημένη πλευρά του εαυτού τους, δηλαδή την πλέον διψασμένη...

Ο Δαβίδ, ο μέγας ψυχογνώστης με τα αμέτρητα ταξίδια στα κατάβαθα της ανθρώπινης ψυχής και αντιμέτωπος με το έρεβος, το σκοτάδι, την απόγνωση η οποία όμως γεννά το φως, είχε αναφωνήσει: «Ον τρόπον επιποθεί η έλαφος επί τας πηγάς των υδάτων, ούτως επιποθεί η ψυχή μου προς σε ο Θεός. Εδίψησεν η ψυχή μου προς τον Θεόν, τον ισχυρόν, τον ζώντα». «Όπως ακριβώς το διψασμένο ελάφι τρέχει με μεγάλο πόθο προς τις πηγές των υδάτων για να ξεδιψάσει, έτσι και η ψυχή μου ποθεί να έλθει σε Σένα Θεέ μου». Η εικόνα που μας παρέχει ο ψαλμός αυτός είναι κάτι παραπάνω από διαυγής, δεν χρειάζονται νομίζω, σχόλια. Η αναγνώριση, εσωτερίκευση και έμπρακτη εκδήλωση αυτής της βαθύτατης ανάγκης όπως είναι καταγραμμένη στον Ψαλμό θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι το αφετηριακό και κοινό σημείο των ανθρώπων στους οποίους αναφερθήκαμε. Του νεαρού από την Αμερική, του ιερού Αυγουστίνου, των Τριών Ιεραρχών...

Σ' αυτές τις περιπτώσεις γίνεται κανείς ένας απ' αυτούς που περιγράφει ο Απ. Παύλος ως: «μηδέν έχοντες και τα πάντα κατέχοντες», ενώ για τους περισσότερους από μας ισχύει το αντίθετο.

Γυρίζεις το βλέμμα γύρω σου, παρατηρείς και αναρωτιέσαι: Πού την περιφέρει άραγε αυτήν την έρημη τη δίψα, αυτό το ανικανοποίητο πάθος για ζωή, τέλος πάντων, ο σύγχρονος άνθρωπος;

Αυτόματα μια θλίψη και απογοήτευση αναδύονται. Μάλλον στο ξεστράτισμα του πάθους και της παράτασης του ανικανοποίητου της δίψας οφείλονται. Δεν μπορεί να εξαφανίσεις κάτι που έχεις από τη φύση σου. Όσο και να επιχειρείς να το κατορθώσεις, μάλλον νευρωτικός γίνεσαι. Είτε το θέλεις λοιπόν, είτε όχι, υπάρχει μέσα σου. Το θέμα είναι τι κάνεις με αυτό; Ο σύγχρονος και ανυποψίαστος άνθρωπος κάνει αρκετά γι' αυτό. Τρέχει όπου τον δασκαλέψουν ότι εκεί θα νιώσει την πολυπόθητη ένταση του πάθους.

1. Κάποιοι έχουν περιορίσει τον κόσμο τους στο μυαλό τους στη λογική τους. Όμως το μυαλό, όσο και υψηλό IQ να διαθέτει, είναι πολύ λίγο, πολύ περιορισμένο, για να ικανοποιήσει τη δίψα του ανθρώπου.

Είναι γνωστή η ιστορία του Ν. Πουλαντζά. Σπούδασε στα καλύτερα πανεπιστήμια Αθήνας, Γερμανίας, Γαλλίας κλπ. Πάντοτε άριστευε. Σπούδασε νομική, φιλοσοφία, κοινωνιολογία και δίδαξε στα σημαντικότερα πανεπιστήμια του Μονάχου, της Χαϊδελβέργης, του Παρισιού, της Σορβόνης. Υπέρμαχος του μαρξισμού, συμμετείχε ενεργά στους φοιτητικούς και κοινωνικούς αγώνες. Το 1966 παντρεύτηκε τη φεμινίστρια Αννί Λεκλέρ και απέκτησαν μια κόρη. Ήταν ήδη καθηγητής στο πανεπιστήμιο του Παρισιού, γνωστός παγκοσμίως για τις ριζοσπαστικές φιλοσοφικές ιδέες του με πολλά συγγράμματα. Τη δεκαετία του '70 ο Πουλαντζάς ήταν γνωστός μαζί με τον Λουί Αλτουσέρ, ως ηγετική μορφή του δομικού μαρξισμού. Κι ενώ βρισκόταν στο απόγειο της δόξας του, αυτοκτόνησε στις 3 Οκτωβρίου 1979 πέφτοντας από ψηλά. Ένα χρόνο μετά την αυτοκτονία του, ο Θάνος Μικρούτσικος και ο Άλκης Αλκαίος αφιέρωσαν το τραγούδι τους « Κακόηθες Μελάνωμα» στη μνήμη του.

Η ανακοίνωση του θανάτου του έγραφε: «αυτοκτόνησε υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες». Αργότερα μαθεύτηκε μια σημαντική- συμβολική λεπτομέρεια: Δεν έπεσε μόνος του. Πήρε στην αγκαλιά του όλα τα βιβλία που είχε γράψει κι έπεσε μαζί τους. Σκέφτομαι ότι βρήκε αυτόν τον τραγικό- συμβολικό τρόπο ν' αυτοκτονήσει, δηλώνοντας ότι ούτε στη φιλοσοφία ούτε στις μελέτες ούτε στις ιδέες και θεωρίες του βρήκε απάντηση στο νόημα της ζωής.

2. Κάποιοι πίστεψαν ότι την πληρότητα της ζωής, θα την βρει ο άνθρωπος στη μόρφωση και στην πρόοδο της επιστήμης.

Ο εξανθρωπισμός των ανθρώπων με την κουλτούρα, ήταν η μεγάλη υπόσχεση του Διαφωτισμού. « Στο μέτρο και στο βαθμό που θα εξασθενήσει η πίστη στο Θεό» έλεγε ο Βολταίρος, «τα μίση θα διαλυθούν». Όμως το «τέλος της πίστης» αποδεικνύεται μια εξέλιξη πολύ πιο επικίνδυνη απ' όσο μπορούσαν να προβλέψουν οι φιλόσοφοι της άρνησης της Πίστης. Αρνούμενοι το Θεό και αδιαφορώντας για το αν απομακρυνόμαστε από Αυτόν, τελικά «οικοδομούμε» και «θέτουμε σε λειτουργία» επί της γης την κόλαση, που εξυπνακίστηκα αρνούμαστε!!! Η υπόσχεση του Διαφωτισμού για εξανθρωπισμό δεν τηρήθηκε. Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα θέατρα, τα πανεπιστήμια μπορούν μια χαρά να ευδοκιμούν στη σκιά όχι μόνο των στρατοπέδων συγκέντρωσης, του Άουσβιτς, του Γκουλάγκ, του Γκουαντάναμο, αλλά και των απόκληρων, των πεινασμένων, των άστεγων, των προσφύγων, χωρίς μέλλον...

Ο μακαρίτης Αδ. Κοραής ονόμαζε την Παιδεία φώς και φώτα. Όμως μόνη της... «πανουργία και ου σοφία φαίνεται». Οι τρεις Ιεράρχες μας μαθαίνουν τον «συνδυασμό» που... ανοίγει την πόρτα της Ζωής.

3. Κάποιοι άλλοι, ίσως οι περισσότεροι, πίστεψαν πως η ικανοποίηση των υλικών αναγκών του ανθρώπου, η καλύτερα η υπερκατανάλωση, για να χρησιμοποιήσουμε ένα σύγχρονο όρο, θα έφερνε την πληρότητα της ζωής, λες και η ποιότητα εξαρτάται από την ποσότητα! «Τι θα φάμε, τι θα πιούμε, τι θα καταναλώσουμε», έγινε το μόνιμο ερώτημα. Δεν ξέρω βέβαια πόσα μέτρα είναι ο γαστρεντερικός μας σωλήνας, αλλά πιστεύω πως είναι πολύ λίγος για να μας χαρίσει την πληρότητα της ζωής.

“Όταν, τον Μάη του 1968, έγινε η φοιτητική εξέγερση στο Παρίσι, ανάμεσα στα συνθήματα που γράφτηκαν στους τοίχους, ήταν και τα εξής: «Τελικά θα σκάσετε όλοι από την καλοπέραση!» «Να πάει να χαθεί η καλοπέραση! Εμείς θέλουμε ζωή!».

Είναι λόγια που δεν τάγραψαν κάποιοι συντηρητικοί γέροι με σκουριασμένες ιδέες και παλιά μυαλά. Τα έγραψαν μοντέρνοι νέοι, εργάτες και φοιτητές, που είχαν μπουχτίσει και σιχαθεί τα «αγαθά» της καταναλωτικής κοινωνίας. Κάπου αλλού έγραψαν: «Καταναλώνετε περισσότερο, ζείτε λιγότερο»!

Με τα συνθήματα αυτά έφτυναν κατάμουτρα (και καλά έκαναν!) αυτούς (δηλ. γονείς, σχολείο, κοινωνία), που τους ανάθρεψαν με το

αρρωστημένο ιδανικό της καλοπέρασης. Το ιδανικό που λέει: ποτέ μην αναβάλλεις για αύριο την διασκέδαση που μπορείς να κάνεις σήμερα!

Ο άνθρωπος όμως, από την φύση του διψάει πρώτα απ' όλα για ΖΩΗ. Όχι για καλοπέραση. Διψάει να βρει το νόημα της ζωής. Σιχαίνεται την ανία της καλοπέρασης. Πολύ ωραία το έγραψαν στους τοίχους οι Γάλλοι φοιτητές το '68:

«Αρνούμαστε ένα κόσμο, όπου η βεβαιότητα ότι δεν θα πεθάνουμε από την πείνα, ανταλλάσσεται από τον κίνδυνο να σβύσουμε από ανία»! Χειρότερη, λοιπόν, από την πείνα η ανία! Η έλλειψη νοήματος στην ζωή!

Μα πού βρίσκεται, επί τέλους, το αληθινό νόημα της ζωής;

Ας προσέξουμε την απάντηση της Αμερικανίδας συγγραφέως Suzanne Britt Jordan, που της αρέσει να την αποκαλούν «η ντεμοντέ γυναίκα του 20^{ού} αιώνα». Λέει η Jordan: «Πιστεύω στο καθήκον, στην εργασία και στην συζυγική πίστη. Πιστεύω ότι οι δοκιμασίες της ζωής κάνουν καλό στον χαρακτήρα μας. Θεωρώ ότι η υπερβολική καλοπέραση και η συνεχής διασκέδαση βλάπτουν.

»Προτιμώ να αγαπήσω. Να βοηθήσω. Να δράσω. Δεν μιλάω την γλώσσα του 20^{ού} αιώνα. Θέλω αληθινές λέξεις, που να διακόπτονται από αληθινές σιωπές.

»Κανείς δεν είναι πια ευχαριστημένος να είναι κανονικός άνθρωπος! Κανονικός σημαίνει ότι δεν χρειάζεται να δώσεις στον εαυτό σου κάποιο φανταχτερό τίτλο.

»Θέλω γνησιότητα. Νοσταλγώ να δω μαλλιά που να ΜΗΝ έχουν μόλις βγει από το κομμωτήριο! Νοσταλγώ ζαρωμένα πρόσωπα, ροζιασμένα χέρια και μάτια γεμάτα ζωντάνια! Θέλω τα λουλούδια να είναι κομμένα από τον κήπο. Το χορτάρι να είναι χορτάρι. Το σχολείο να είναι σχολείο. Η Εκκλησία να είναι Εκκλησία.

»Το καρναβάλι του 20^{ού} αιώνα δεν έχει γούστο. Βαρέθηκα τους εξεζητημένους κουλτουριάρηδες, τους φουσκωμένους σαν παγώνια γραφειοκράτες, τους αριθμολάτρες τεχνοκράτες, τις νερωμένες θεωρίες, τις ανούσιες στατιστικές, τα θεραπευτήρια σεξουαλικών προβλημάτων, τα βιβλία «ΠΩΣ ΝΑ», την υπερδιαφήμιση και την υποτίμηση των πάντων.

»Θέλω να γνωρίσω τον Θεό. Να μιλήσω στον Θεό. Θέλω να κόψουμε τις περικοκλάδες και να πάμε στην ρίζα. Θέλω την αλήθεια. ΘΕΛΩ ΖΩΗ, ΟΧΙ ΕΙΔΟΣ ΖΩΗΣ».

4. Κάποιοι περιόρισαν τον κόσμο τους στο αναπαραγωγικό τους σύστημα, πιστεύοντας πως η αχαλίνωτη παράδοση στα ανθρώπινα πάθη, θα ξεδιψάσουν τον άνθρωπο. Δεν χρειάζεται, νομίζω, να αναφερθώ στο αδιέξοδο που οδηγούν. Τα εγκλήματα που έχουν αίτια το χρήμα και τον χωρίς όρια κακέκτυπο έρωτα, έρχονται πρώτα, μας λένε οι αμείλικτες στατιστικές.

5. Κάποιοι πίστεψαν πως στο χρήμα, θα βρουν αυτό που τους λείπει. Ακόρεστο πάθος η πλεονεξία και απληστία. Έχω την εντύπωση πως η Απληστία είναι το αντίθετο του ξεδιψάσματος... Και έχουμε δει αρκετές φορές αυτό το παιχνίδι.

Έλληνας μεγιστάνας, απ' τους πλουσιότερους στο κόσμο, όταν αρρώστησε ομολόγησε στη κόρη του: «Κόρη μου, αισθάνομαι ένα μεγάλο κενό... Τα χρήματα δεν μου έφεραν ευτυχία». Δηλαδή δεν μου κάλυψαν το κενό, δεν μου έφεραν την πληρότητα της ζωής.

Διάβαζα για την τραγική κατάληξη ενός άλλου Έλληνα μεγιστάνα, τότε 83 χρονών: Δήλωσε τότε στην εφημερίδα:

«Η ελάχιστη ενέργεια που διαθέτω ακόμη, ξοδεύεται μόνο για να επιβιώσω». Και σχολιάζει ο δημοσιογράφος: «Τραγική φράση για έναν άνθρωπο που μπόρεσε ν' αγοράσει ό,τι πόθησε η ψυχή του, εκτός από ένα: να μην πεθάνει. Προφυλαγμένος από τα αδιάκριτα μάτια στα 83 του χρόνια, παλεύει με μανία για να μην πεθάνει. Κάθε δεκαπενθήμερο επισκέπτεται ονομαστό καρδιολόγο...στο εξωτερικό με το προσωπικό του Φάλκον. Αλλά αυτό δεν μπορεί ν' ανατρέψει τα πλήγματα του χρόνου... Πριν από 4 χρόνια, γράφει η εφημερίδα Μπιλντ, έπεσε πάνω σε μια τηλεόραση. Έκτοτε ακούει όλο και λιγότερο. Και μιλάει τόσο γρήγορα, που κανείς δεν τον καταλαβαίνει. Παίρνει κορτιζόνη σε τρομακτικά υψηλές δόσεις. Η επιδερμίδα του έχει γίνει λεπτή σαν χαρτί». Και το δημοσίευμα τελειώνει απαριθμώντας την τεράστια περιουσία του. «Ο χρόνος δεν είναι πιο επιεικής με τους πλουσίους. Ο προαναφερόμενος έχει γαντζωθεί στη ζωή, χωρίς ελπίδα». Ο φόβος του θανάτου, ο ίδιος ο θάνατος, δεν κάνει διακρίσεις.

Μια τέτοια δίψα για χρήμα, η απληστία και η πλεονεξία και όλα τα συναφή, σε κάνουν να ξεχνάς και τον Θεό και τον συνάνθρωπο. Οπότε για ποια πληρότητα ζωής μπορούμε να μιλάμε;

Είναι πολύ χαρακτηριστική η κυνική αλλά και τόσο αληθινή δήλωση του 65χρονου Σοϊτσίρο Χόντα, ιδρυτή της ομώνυμης βιομηχανίας μοτοσυκλετών, το 1977 στο Newsweek.

- Ποια ήταν η σπουδαιότερη συμβολή της εταιρείας σας στον πολιτισμό του αιώνα μας; τον ρώτησε ο δημοσιογράφος.

- Άκουσε παιδί μου, απάντησε, δεν ξέρω τι εννοείς λέγοντας συμβολή. Ποτέ μου δεν σκέφθηκα να συνεισφέρω στην κοινωνία. Το μόνο που με ενδιέφερε ήταν να κάνω λεφτά!

Κάποτε επισκέφθηκαν τον άγιο Παΐσιο μια ομάδα από Αμερικανούς επιχειρηματίες και ο γέροντας τους ρώτησε:

- Εσάς στην Αμερική τι σας κάνει να χαίρεσθε;
- Το να αυξάνουν τα κέρδη μας, απάντησαν εκείνοι.
- Εγώ, τους είπε, χαίρομαι άμα βοηθήσω μια ψυχή. Τότε αυξάνουν τα κέρδη μου.

Έτσι απάντησε ο άνθρωπος του Θεού, που δεν είχε τίποτε στον κόσμο τούτο, αλλά είχε το παν.

Ρώτησα κάποιον νεαρό, που έτρωγε τα χρήματα του στο καζίνο και ήταν καταχρεωμένος.

- Μα καλά, δεν το βλέπεις ότι καταστρέφεται; Τι ζητάς και τι επιδιώκεις με αυτήν την παραφροσύνη;
- Η απάντηση του με άφησε άναυδο.
- Την ένταση του πάθους!

Πιστεύω ότι αυτό ισχύει και για πολλές ακόμη μορφές της σύγχρονης ζωής, όπου επιδιώκεται η ένταση του πάθους. Η στιγμή της κατανάλωσης προσφέρει μια βαθύτατη ικανοποίηση, η στιγμή της εκτόνωσης στο γήπεδο το ίδιο, η κατάχρηση του αλκοόλ σε κάνει να ξεφεύγεις από τη μιζέρια προσωρινά, τα ναρκωτικά σε ανεβάζουν σε άλλες σφαίρες εξωκοσμικές και πάει λέγοντας...

Το περίεργο στις περιπτώσεις αυτές είναι, πως το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται για την περιγραφή της υπέρτατης ηδονής στις καταστάσεις

αυτές, μυρίζει μεταφυσική και λίγο Θεολογία. Η στιγμή της εκτόνωσης και της απόλαυσης έχει κάτι ακραία μεταφυσικό. Οποιαδήποτε κορύφωση εμπεριέχει το στοιχείο του εξωλογικού. Είναι όμως αυτές οι κορυφώσεις πολύ προσωρινές γι' αυτό και λιγιστές. Η ικανοποίηση ενός πάθους, μιας επιθυμίας, είναι αντιστρόφως ανάλογη της δυνατής εμπειρίας που υπόσχεται η ίδια η επιθυμία. Και εκεί κατά τη γνώμη μου βρίσκεται το δράμα. Να διαπιστώνεις με θλίψη ότι το προσφερόμενο ήταν απείρως λιγότερο του επιθυμητού.

Στη γλώσσα των ναρκομανών η ηρωίνη αποκαλείται «παραμύθα», δηλαδή παρηγορία. Είναι όμως μια παρηγοριά όχι μόνο πρόσκαιρη αλλά και θανατερή. Όσο όμως και ν' ακούγεται αιρετικό, επιτρέψτε μου να ισχυριστώ πως το κίνητρο αυτού που δοκιμάζει ηρωίνη έχει στη βάση του κάτι μεταφυσικό. Όλοι επιζητάμε τη βίωση του πάθους, της έντασης. Η ζωή μας γίνεται ανυπόφορη, πεζή, όταν αυτά εκλείπουν. Το ίδιο επιζητά και ο ναρκομανής. Επιθυμεί να ζήσει κάτι δυνατό, έντονο, που θα τον απομακρύνει, προσωρινά έστω, από το συνθλιπτικό βάρος της μονότονης ζωής του. Επιζητεί όπως ο ίδιος το έχει ονομάσει την παρηγοριά, που θα έλθει όμως μόνο με κάτι που βρίσκεται έξω από αυτόν. Η τραγική διαφορά είναι ότι ο τρόπος που ο ίδιος έχει ανακαλύψει για να βιώσει αυτή τη φαινομενική παρηγοριά είναι, αλλοίμονο, απαίσιος και καταδικαστικός... Η άλλη έκφραση των ναρκομανών είναι επίσης το «τριπάρω», δηλαδή ταξιδεύω. Όλοι χρειαζόμαστε το ταξίδι, το όραμα, το σκοπό. Η ελπίδα που υπάρχει οντολογικά στον άνθρωπο τον ενισχύει στην προσπάθεια για πρόοδο και ανάπτυξη, παράλληλα όμως η ίδια ενισχύεται από το όραμα, το σκοπό, το ταξίδι. Όταν για διάφορους λόγους αυτά εκλείπουν, ανακαλύπτουμε τεχνητούς τρόπους για να τα πραγματοποιήσουμε, γιατί πρέπει να υπάρξουμε.

Υπάρχουν ταξίδια που ο προορισμός τους είναι το σκοτάδι, ο θάνατος και ταξίδια που κινούνται προς το φως. Είναι θέμα επιλογής και επιθυμητής κατεύθυνσης.

Η περιγραφή των παραπάνω καταστάσεων αποδεικνύουν ότι ο άνθρωπος ένα πράγμα επιδιώκει: να ζήσει και να είναι ευτυχισμένος. Η τάση του για ανεύρεση της χαράς και της ικανοποίησης τίποτα άλλο δεν εκφράζει παρά το οντολογικό γνώρισμα του ανθρώπου για ζωή. Ο,τιδήποτε θυμίζει θάνατο απωθείται στο αχανές υποσυνείδητο.

Αλλά και ο Θεός αυτό θέλει απ' τον άνθρωπο, να ζήσει και να είναι ευτυχισμένος. Του εξηγεί όμως τον τρόπο που θα το κατορθώσει. Και ο τρόπος αυτός δεν είναι άλλος από το να τολμήσει ο άνθρωπος να κάνει το βήμα να ενωθεί μαζί Του. Η ένωση του ανθρώπου με το Δημιουργό του αποτελεί για το χριστιανό την πολυπόθητη ικανοποίηση της δίψας για ζωή. Για την Εκκλησία δεν νοείται ζωή χωρίς Θεό, δίψα για ζωή χωρίς δίψα για Θεό. Η δίψα για ζωή και η δίψα για Θεό δίχως άλλο ταυτίζονται. «Εγώ ειμί η οδός, η αλήθεια και η ζωή» λέει ο Χριστός. Και στο γνωστό διάλογο με τη Σαμαρείτισσα λέει: «Το νερό που θα σου δώσω εγώ, θα σε κάνει να μη διψάσεις ποτέ ξανά στους αιώνες». Και πρέπει να σημειώσουμε πως αυτή η δίψα για Θεό δεν εξαντλείται σε μια εγωκεντρική ικανοποίηση, γιατί ποτέ δεν είναι αποκομμένη από το πλησίον. Οδηγεί πάντα στην αγάπη, προσανατολίζεται διαρκώς στον άλλο άνθρωπο. Άρα δίψα για το Θεό, σημαίνει και δίψα για τον άλλον. Σημαίνει επίσης και δίψα για το απόλυτο, το ολόκληρο. Δεν μας αρκούν τα μισά πράγματα στη ζωή, διψάμε για πληρότητα και αιωνιότητα και δεν θα πέσουμε έξω αν πούμε ότι ο άνθρωπος λαχταράει ασυνείδητα, η στιγμή της ικανοποίησης και πληρότητας να διαρκέσει αιώνια και μακάριος είναι αυτός που κατορθώνει την πληρότητα στην διάρκειά της, δηλαδή μακάριος αυτός που αναζητά και διψά το Απόλυτο, τον Θεό.

«Ο Θεός, ο Θεός μου προς σε ορθρίζω», κραυγάζει σπαρακτικά ο Δαυΐδ, «εδίψησέ σε η ψυχή μου, ποσαπλώς σοι η σάρξ μου, εν γη ερήμω και αβάτω και ανύδρω». «Θεέ μου, θεέ μου σε σένα έρχομαι πρωί πρωί, πριν ακόμα ξημερώσει. Σε πόθησε σφοδρά και σε δίψασε η ψυχή μου και πόσες φορές η σάρκα μου μέσα σε χώρα έρημη και απροσπέλαστη και άνυδρη»...

Είναι γνωστό από τη φυσική ότι η φύση δεν αγαπάει το κενό. Θα κοιτάξει να το καλύψει. Θα έλεγα, το ίδιο συμβαίνει με τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος ζει την πληρότητα στη σχέση του με τον Θεό. Αν βγάλει τον Θεό από τη ζωή του, αυτό το μεγάλο κενό, θα πρέπει αναγκαστικά να το καλύψει. Γι' αυτό παρατηρείται το φαινόμενο, στις αθεϊστικές κοινωνίες, να παρατηρείται αύξηση της δεισιδαιμονίας, της μαγείας, του αποκρυφισμού, με τις ποικίλες μορφές τους. Έχω γνωρίσει ανθρώπους, εξαιρετικά μορφωμένους και με επίζηλες θέσεις, που καυχώνται για την αθεΐα τους, αλλά κατά παράδοξο τρόπο είναι προληπτικοί και δεισδαίμονες σε απίστευτο βαθμό. Και πολλοί “προοδευτικοί” και δήθεν απελευθερωμένοι, να μην ξεκινούν τη μέρα τους αν πρώτα δεν διαβάσουν το ... ωροσκόπιο στην εφημερίδα ή δεν ακούσουν τον αστρολόγο στην τηλεόραση.

Είναι βαθειά η πεποίθησή μου ότι, όταν η πίστη στον Θεό βγει από την πόρτα, θα μπει η δεισιδαιμονία από το παράθυρο. Το κενό της πίστης στον Θεό, θα προσπαθήσει ο άνθρωπος να το καλύψει με τις κάθε είδους προλήψεις και δεισιδαιμονίες.

Αν μπορούσαμε να κάναμε μία στατιστική για το ποιοι και πόσοι μεγάλοι και τρανοί του κόσμου τούτου επισκέπτονται μάγους και αστρολόγους, θα μέναμε έκπληκτοι. Και το χειρότερο:

Να εξαρτώνται οι αποφάσεις τους για την τύχη μιας χώρας ή του κόσμου ολόκληρου από τις προβλέψεις και τις συμβουλές ενός αστρολόγου ή μιας μάγισσας.

Πριν από λίγα χρόνια ο τύπος είχε αναφερθεί σ' αυτό το θέμα και κατέγραφε παλαιούς και νέους πολιτικούς ή επιστήμονες που συμβουλευόνταν μάγους και αστρολόγους.

Ένας από αυτούς ήταν και ο γνωστός Γάλλος πρόεδρος Φρανσουά Μιτεράν. Ήταν από τους σημαντικότερους πολιτικούς του 20^{ου} αιώνα. Δεδηλωμένος και υπερήφανος αγνωστικιστής. Το κενό της πίστης προσπαθούσε να το καλύψει με τους προσωπικούς του μάγους και αστρολόγους. Κάποια στιγμή τον κτύπησε ο καρκίνος. Αρχισε να προβληματίζεται πιο σοβαρά. Δεν μπορείς να παίζεις με το θάνατο και περισσότερο δεν μπορείς να παίζεις με την αιωνιότητα. Τα ερωτήματα αμείλικτα. Δήλωνε τότε:

-Δεν φοβάμαι το θάνατο, φοβάμαι την ανυπαρξία!

Αυτή την έσχατη ώρα αναζήτησε την απάντηση στο χώρο της πίστης. Ζήτησε να μιλήσει με κληρικούς. Φαίνεται ότι άρχισε να τα βρίσκει με τον Θεό. Να θέλει να καλύψει το κενό. Στην τελευταία κύκνεια συνέντευξη που έδωσε τον ρώτησαν:

- Τι θα θέλατε να σας πει ο Θεός όταν φθάσετε στον παράδεισο;

Κι εκείνος, ύστερα από μακρά σιωπή απάντησε:

- Επί τέλους, τώρα ξέρεις!

Πλήρη αναγνώριση Αυτού τον οποίο έκανε πως δεν ήξερε και πως δεν υπάρχει!

Αναρωτιέμαι κάθε φορά που κάθομαι και ετοιμάζω την καθιερωμένη ομιλία προς τιμή των Τριών Ιεραρχών, τι είναι τελικά αυτό που τους διαφοροποιεί από όλους εμάς και τους έχει ανυψώσει σε τέτοιο βαθμό που να αποτελούν φωτεινά και παντοτινά παραδείγματα αληθινής ζωής. «Τρεις

μεγίστους Φωστήρες» τους ονομάζει ο υμνωδός. Είναι απλώς πρότυπα δασκάλων και παιδαγωγών, όπως συνηθίζουμε στο σχολείο να τους θεωρούμε; Είναι πρότυπα καθαρού και έντιμου βίου στον οποίο συνδυάζεται αρμονικότερα η θεωρία με τη πράξη; Είναι πρότυπα ανθρώπων που συνέθλιψαν το εγώ τους και στη θέση τους τοποθέτησαν τον άλλο άνθρωπο, το φτωχό, τον κατατρεγμένο; Είναι σίγουρα όλα αυτά και άλλα πολλά. Αλλά θα έλεγα πως όλα αυτά είναι απλές εκφάνσεις και εκδηλώσεις του ενός πράγματος που χρειάστηκαν, ανακάλυψαν και έζησαν μαζί του μέχρι τέλους. Ήταν το Απόλυτο, ο Θεός που ξεδίψαγε και επειδή σ' αυτό το ξεδίψασμα δεν υπάρχει κορεσμός, τον αναζήτησαν και πέρα απ' το θάνατο.

Και με τα αποθέματά τους ξεδιψάμε κι εμείς ακόμα και σήμερα.